

МАКОГОНЮК Ю. Ю.,
здобувач кафедри адміністративного
та фінансового права
(Національний університет біоресурсів
і природокористування України)

УДК 342.9

ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВА НА ДОСТУП ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ В ЕКОЛОГІЧНІЙ СФЕРІ

Запропоновано юридичну відповідальність за порушення права особи на доступ до публічної інформації в екологічній сфері досліджувати в рамках організаційно-правового механізму захисту відповідного права. Визначено ознаки, завдання та підстави адміністративної відповідальності за порушення права особи на доступ до публічної інформації в екологічній сфері.

Ключові слова: адміністративна відповідальність, склад адміністративного правопорушення, право на доступ до публічної інформації, екологічна сфера, матеріально-правові, процесуально-правові, організаційно-правові норми.

Предложено юридическую ответственность за нарушение права лица на доступ к публичной информации в экологической сфере исследовать в рамках организационно-правового механизма защиты соответствующего права. Определены признаки, задачи и основания административной ответственности за нарушение права лица на доступ к публичной информации в экологической сфере.

Ключевые слова: административная ответственность, состав административного правонарушения, право на доступ к публичной информации, экологическая сфера, материально-правовые, процессуально-правовые, организационно-правовые нормы.

It is suggested to study legal liability for violations of human right on access to public information in environmental field in frames of organizational and legal mechanism for protecting corresponding right. Features, tasks and grounds of administrative liability for violation of human right on access to public information in environmental field have been determined.

Key words: administrative liability, corpus delicti of administrative offence, right on access to public information, environmental sphere, material and legal, procedural and legal, organizational and legal norms.

Вступ. Закон України «Про доступ до публічної інформації» [1] передбачає у ст. 24 відповідальність за порушення законодавства про доступ до публічної інформації. Виникає нагальна потреба у належному застосуванні зазначеної норми відповідними органами державної влади України. Суттєву роль у якісному вирішенні цього завдання мають виконувати юристи-науковці. Виходячи із необхідності створення державою ефективного організаційно-правового механізму захисту прав особи в умовах формування інформаційного суспільства в Україні, а також забезпечення екологічної безпеки особи, вважаємо, що тема статті є актуальною як із наукової, так і практичної точок зору.

Постановка завдання. Мета статті полягає у визначенні ознак, завдань, підстав адміністративної відповідальності за порушення права на доступ до публічної інформації в

екологічній сфері, а також виробленні пропозицій до чинного законодавства України щодо удосконалення адміністративної відповідальності за зазначені правопорушення.

Теоретико-методологічним підґрунтям статті постають дослідження фахівців у галузі теорії держави і права та адміністративного права: В.Б. Авер'янова, С.С. Алексєєва, О.Ф. Андрийко, Д.Н. Бахраха, Ю.П. Битяка, Т.О. Коломоєць, В.К. Колпакова, А.Т. Комзюка, О.В. Кузьменко, В.І. Курила, Д.М. Лук'янця О.Ф. Скакун та інших. Усвідомлюючи значення праць вказаних учених у вирішенні проблеми юридичної відповідальності, а також визнаючи існування окремих наукових праць у вигляді дисертаційних досліджень, у яких певною мірою розглядаються питання юридичної відповідальності за порушення прав особи в інформаційній сфері (роботи Ю.В. Дикої, С.І. Лопатіна, О.Г. Марценюка, Ю.М. Нечипорук, М.С. Ніколайчука, С.В. Петрова, С.М. Правдюка, С.М. Тарадая та інших), вважаємо за необхідне акцентувати увагу на наступному. На сьогодні спостерігається відсутність у науковому середовищі комплексних наукових праць, присвячених дослідженню адміністративної відповідальності за порушення права особи на доступ до публічної інформації в екологічній сфері. У межах цієї статті досліджується саме ця проблема, а саме: 1) у контексті функціонування організаційно-правового механізму захисту зазначеного права; 2) у новому розумінні публічної інформації в екологічній сфері, яка, зокрема, включає до свого складу публічну екологічну інформацію; 3) у взаємозв'язку норм адміністративного та інформаційного права. Вважаємо, що зазначене вище зумовлює новачність результатів, отриманих у цій роботі.

Результати дослідження. Усвідомлюючи існування нерозривного зв'язку між реалізацією особою права на доступ до публічної інформації в екологічній сфері та його забезпеченням державою, у роботі встановлено важливість формування відповідного організаційно-правового механізму захисту права особи на доступ до публічної інформації в екологічній сфері, який включає органи держави та належні організаційно-правові заходи держави по відновленню порушеного права неправомірними діями суб'єктів владних повноважень за допомогою заходів відповідальності щодо суб'єктів владних повноважень, які вчинили ці правопорушення. Вважаємо, що належне функціонування зазначеного механізму значною мірою пов'язане з розробкою підходу до удосконалення юридичної відповідальності за порушення права особи на доступ до публічної інформації в екологічній сфері. На нашу думку, у межах такого підходу необхідно, передусім, врахувати, що юридична відповідальність посідає одне із визначальних місць як серед правових гарантій прав та свобод людини, так і серед гарантій законності взагалі [2, с. 188; 3, с. 297; 4, с. 431–432]. У роботі підтримано позицію тих науковців, які зазначають, що «позитивну юридичну відповідальність варто розглядати як передумову законності, забезпечення прав та свобод людини і громадянина, а негативну юридичну відповідальність – як правову гарантію, що має спеціальний характер» [5, с. 76]. Водночас врахування тематики роботи також дозволяє дійти висновку щодо доцільності подальшого дослідження саме юридичної відповідальності у негативному значенні, яка і виступає правовою гарантією права на доступ до публічної інформації в екологічній сфері.

Державна екологічна політика – це основні (стратегічні) напрями діяльності державних органів в екологічній царині. Основними програмними документами державної екологічної політики України є: Основні напрямки державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки, Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2020 року, Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», Національний план дій з охорони навколишнього природного середовища на 2011–2015 роки [6, с. 472]. Тобто, досліджуючи наше питання, ми беремо до уваги державну екологічну політику.

Проведені дослідження показали доцільність розгляду юридичної відповідальності за порушення права особи на доступ до публічної інформації в екологічній сфері (так само, як і для загальної юридичної відповідальності у негативному значенні) з точки зору поєднання трьох аспектів [7, с. 371; 8, с. 286; 9], що і зумовлює її ознаки. У роботі вважається за доцільне приєднатися до позиції О.Ф. Скакун [2, с. 431–432] щодо визначення ознак відповідальності.

Слід підкреслити, що ст. 24 Закону України «Про доступ до публічної інформації» має назву «Відповідальність за порушення законодавства про доступ до публічної інформації» [1], а її аналіз дозволяє дійти висновку, що юридична відповідальність за порушення законодавства про доступ до публічної інформації в екологічній сфері може мати як каральний (штрафний), так і правовідновлюючий характер.

Крім того, вважаємо, що юридична відповідальність (як каральна (штрафна), так і правовідновлююча) за порушення права на доступ до публічної інформації в екологічній сфері відіграє подвійне значення. Так, ґрунтуючись на зроблених у дослідженні висновках щодо класифікації відносин в екологічній сфері (основні; забезпечувальні – управлінські, інформаційні), вважаємо, що юридична відповідальність за порушення порядку надання доступу до публічної інформації в екологічній сфері: по-перше, безпосередньо сприяє забезпеченню доступу до публічної інформації в екологічній сфері; по-друге, у свою чергу, впливає на рівень охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки, формування, збереження та раціонального використання екомережі. У роботі проаналізовані різноманітні ситуації, що підтверджує зазначену вище позицію.

Усвідомлюючи важливість дослідження усіх видів юридичної відповідальності, водночас, вважаємо за доцільне акцентувати увагу на аналізі адміністративної відповідальності як правової гарантії забезпечення права на доступ до публічної інформації в екологічній сфері. Перш за все, слід зазначити, що під адміністративною відповідальністю у роботі розуміється сукупність адміністративних правовідносин щодо застосування уповноваженими органами (посадовими особами) передбачених нормами адміністративного права санкцій до осіб, які вчинили адміністративні правопорушення [10, с. 434–435].

Варто усвідомлювати, що адміністративна відповідальність, як один із видів юридичної відповідальності, має як основні (родові), так і видові (похідні) ознаки, що властиві безпосередньо адміністративній відповідальності [11, с. 252–253]. Так, серед похідних ознак адміністративної відповідальності вченими, зокрема, виділяються такі: 1) підставою адміністративної відповідальності є адміністративне правопорушення; 2) суб'єктами, що притягають до адміністративної відповідальності, є органи, які уповноважені на це законом, зокрема суди та органи виконавчої влади; 3) суб'єктами адміністративної відповідальності є індивідуальні суб'єкти (громадяни, посадові особи, індивідуальні підприємці) та юридичні особи; 4) адміністративна відповідальність полягає в застосуванні до суб'єктів адміністративних правопорушень стягнень як заходів відповідальності; 5) особливий порядок притягнення до адміністративної відповідальності, що характеризується порівняно простотою, оперативністю, економічністю, та в той же час містить необхідні гарантії законності, здійснення права на захист; 6) нормативну основу адміністративної відповідальності складають норми адміністративного права, що містять вичерпні переліки адміністративних правопорушень, адміністративних стягнень та органів, уповноважених їх застосовувати, детально врегульовують процедуру адміністративного провадження [4, с. 342–343]. Як зазначає В.І. Курило, залежно від цілей, на які спрямована адміністративна відповідальність, можна вести мову про різні аспекти функціонального навантаження адміністративної відповідальності. Звичайно, комплекс її функцій є цілісним і неподільним, оскільки адміністративна відповідальність у кожному окремому випадку виконує і превентивну, і виховну, і каральну, і опосередковано компенсаційну функцію [12, с. 203]. Слід відмітити, що дані ознаки адміністративної відповідальності є характерними для адміністративної відповідальності в цілому, втім при детальному дослідженні адміністративної відповідальності за порушення права на доступ до публічної інформації в екологічній сфері (зокрема, її матеріально-правових та процесуально-правових аспектів) вони набувають особливого прояву.

Крім того, надаючи загальну характеристику адміністративній відповідальності за порушення права на доступ до публічної інформації в екологічній сфері, варто звернути увагу на завдання, які вона виконує. Так, зокрема, ґрунтуючись на положеннях ст. 1 КУпАП [13], вважаємо за важливе визначити такі завдання адміністративної відповідаль-

ності за порушення права на доступ до публічної інформації в екологічній сфері: 1) охорона права юридичних та фізичних осіб (запитувачів) на доступ до публічної інформації в екологічній сфері в порядку та обсягах, передбачених законом; 2) охорона встановленого правопорядку під час забезпечення доступу до публічної інформації в екологічній сфері; 3) зміцнення законності та запобігання вчиненню правопорушень суб'єктами владних повноважень та іншими розпорядниками публічної інформації в екологічній сфері; 4) здійснення виховного впливу на суб'єктів владних повноважень та інших розпорядників публічної інформації в екологічній сфері у дусі точного та неухильного додержання Конституції та законів України, поваги до прав суб'єктів на доступ до публічної інформації в екологічній сфері у порядку та обсягах, встановлених законодавством, сумлінного виконання своїх обов'язків та відповідальності перед суспільством.

Продовжуючи дослідження адміністративної відповідальності як складової організаційно-правового механізму захисту права на доступ до публічної інформації в екологічній сфері, слід зазначити, що обов'язкового з'ясування потребують підстави такої відповідальності. Так, на думку О.Ф. Скакун, підставами будь-якої юридичної відповідальності є «сукупність обставин, наявність яких робить юридичну відповідальність можливою та належною» [2, с. 439]. При цьому, автор розрізняє підстави притягнення до юридичної відповідальності та підстави настання юридичної відповідальності. У свою чергу, під підставами притягнення до адміністративної відповідальності дослідником запропоновано розуміти склад правопорушення (суб'єкт, об'єкт, суб'єктивна та об'єктивна сторона правопорушення). Підставою ж настання юридичної відповідальності, у розумінні автора, є сукупність фактичної (факт здійснення правопорушення як суспільно-шкідливої поведінки) та юридичної підстави – сукупність обставин, які роблять юридичну відповідальність належною.

Проведені у роботі дослідження засвідчили обґрунтованість позицій науковців щодо розподілу підстав юридичної відповідальності на фактичні та юридичні. Водночас у роботі поділяється пропозиція О.В. Кузьменко та В.К. Колпакова щодо розуміння нормативної підстави юридичної відповідальності. Зокрема вказаними авторами було запропоновано під нормативною підставою юридичної відповідальності розуміти наступну систему правових норм: 1) матеріально-правові норми; 2) адміністративно-процесуальні норми; 3) організаційні норми [11, с. 254].

Враховуючи обмежений обсяг статті, у роботі пропонується акцентувати увагу на розгляді саме нормативних підстав адміністративної відповідальності за порушення права на доступ до публічної інформації в екологічній сфері. Перш за все, зазначимо, що на даний час нормативні підстави адміністративної відповідальності за порушення права на доступ до публічної інформації в екологічній сфері визначені здебільшого Кодексом України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) [13]. Зокрема, вказаний акт містить:

1) матеріально-правові норми (визначають, передусім, склади адміністративних правопорушень стосовно забезпечення права на доступ до публічної інформації в екологічній сфері; систему адміністративних стягнень);

2) процесуально-правові норми (визначають порядок здійснення проваджень у справах про адміністративні правопорушення стосовно забезпечення права на доступ до публічної інформації в екологічній сфері);

3) організаційно-правові норми (визначаються суб'єкти, уповноважені на складання протоколів про адміністративні правопорушення стосовно забезпечення права на доступ до публічної інформації в екологічній сфері, а також розгляд справ про відповідні адміністративні правопорушення).

Проведений аналіз засвідчив, що на даний час норми КУпАП закріплюють різні за характером склади адміністративних правопорушень у сфері інформації, у тому числі, щодо забезпечення права на доступ до публічної інформації в екологічній сфері, а саме:

1) загальні склади адміністративних правопорушень (об'єктом яких можуть бути відносини щодо встановленого порядку надання інформації як публічної, так і управлінської), що, у свою чергу, поділяються на:

1.1) загальні склади адміністративних правопорушень, предметом яких є виключно інформація в екологічній сфері, наприклад:

– перекручення даних Державного земельного кадастру, а також приховування інформації про стан земель, розміри, кількість земельних ділянок, наявність земель запасу або резервного фонду (ч. 1 ст. 532 КУпАП);

– приховування, перекручення або відмова від надання повної та достовірної інформації за запитом посадових осіб і зверненнями громадян та їх об'єднань щодо безпеки утворення відходів та поводження з ними, в тому числі про їх аварійні скиди та відповідні наслідки (ч. 1 ст. 823 КУпАП);

– відмова від надання чи несвоєчасне надання за запитом повної та достовірної екологічної інформації, передбаченої законодавством (ст. 914 КУпАП);

1.2) загальні склади адміністративних правопорушень (предметом яких може бути, в тому числі, інформація в екологічній сфері), до яких відносяться порушення законодавства про державну таємницю (ст. 2122 КУпАП), а саме, наприклад:

а) засекречування інформації:

– про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту;

– про аварії, катастрофи, небезпечні природні явища та інші надзвичайні події, які сталися, або можуть статися та загрожують безпеці громадян, іншої інформації, яка відповідно до законів та міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, не може бути засекречена (п. 2 ч. 1 ст. 2122 КУпАП);

б) безпідставне засекречування інформації (п. 3 ч. 1 ст. 2122 КУпАП);

2) спеціальні склади адміністративних правопорушень (об'єктом яких можуть бути відносини щодо встановленого порядку надання виключно публічної інформації, у тому числі і в екологічній сфері):

– неопритулення інформації, обов'язкове опритулення якої передбачене Законом України «Про доступ до публічної інформації» (ч. 1 ст. 2123 КУпАП);

– порушення Закону України «Про доступ до публічної інформації», а саме: необґрунтоване віднесення інформації до інформації з обмеженим доступом, ненадання відповіді на запит на інформацію, ненадання інформації, неправомірна відмова в наданні інформації, несвоєчасне або неповне надання інформації, надання недостовірної інформації (ч. 2 ст. 2123 КУпАП).

Вважаємо за необхідне звернути увагу на те, що внаслідок розгалуженої системи адміністративних правопорушень у правозастосовчій практиці може виникати конкуренція правових норм. Наприклад, якщо фізична та юридична особа звернулася до Державної служби України з питань картографії, геодезії та кадастру з інформаційним запитом щодо надання інформації про стан земель, а даним розпорядником було надано недостовірну інформацію, то у такому випадку виникає питання щодо того, яку саме матеріально-правову норму, передбачену КУпАП, слід застосовувати: чи ч. 2 ст. 2123 КУпАП (яка передбачає відповідальність за надання недостовірної інформації за інформаційними запитами, передбаченими Законом України «Про доступ до публічної інформації»), чи все ж таки ч. 1 ст. 532 КУпАП, оскільки дана інформація є інформацією щодо екологічної сфери. З метою дотримання режиму законності в практиці застосування норм права при притягненні особи до адміністративної відповідальності вважаємо, що конкуренція вказаних норм та правильність їх застосування має бути роз'яснена компетентними державними органами. І дане питання потребує подальшого опрацювання.

Зважаючи на те, що матеріально-правові норми визначають також систему адміністративних стягнень за адміністративні правопорушення стосовно забезпечення права особи на доступ до публічної інформації в екологічній сфері, у роботі було досліджено адміністративні стягнення, які є заходами адміністративної відповідальності за згадані правопорушення. Проведений аналіз відповідних норм КУпАП (перелік яких наведений вище) дозволив дійти висновку, що основним адміністративним стягненням, яке накладається на посадову особу органів влади, є штраф. Наприклад, у ст. 212² КУпАП [12] йдеться про накладення штрафу

на посадових осіб від тридцяти до ста неоподаткованих мінімумів доходів громадян, а при повторному вчиненні порушення протягом року з числа передбачених частиною першою цієї статті, за яке особу вже було піддано адміністративному стягненню, – від п'ятдесяти до ста п'ятдесяти неоподаткованих мінімумів доходів громадян. Нагадаємо, що розуміння штрафу закріплено у ст. 27 КУпАП [13]. Водночас у ст. 83¹ (для адміністративних правопорушень, склад яких закріплено у п. 3 ч. 1), крім штрафу, передбачено також і попередження, як захід адміністративної відповідальності.

До того ж, вважаємо за необхідне звернути увагу на те, що у ст. 30 КУпАП йдеться про новий захід адміністративної відповідальності – позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю. Слід підкреслити, що дане адміністративне стягнення призначається судом на строк від шести місяців до одного року незалежно від того, чи передбачене воно у санкції статті Особливої частини КУпАП, коли з урахуванням характеру адміністративного правопорушення, вчиненого за посадою, особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, та інших обставин справи суд визнає за неможливе збереження за нею права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю [13].

Варто зазначити, що на сьогоднішній день практично відсутня статистика щодо розгляду судових справ з означених вище питань, передусім щодо застосування адміністративного стягнення – позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю. Вважаємо, що під час прийняття рішення судом необхідно посилити увагу на ґрунтовному опрацюванні доцільності накладання цього нового адміністративного стягнення на посадову особу, що зумовлено у тому числі і необхідністю очищення влади, але на законних підставах.

У роботі також виокремлено найбільш проблемні питання організаційно-правових норм, як юридичних підстав адміністративної відповідальності суб'єктів надання публічної інформації в екологічній сфері. Аналізуючи організаційно-правові норми розділу IV КУпАП, якими визначено підвідомчість справ про адміністративні правопорушення у вказаній сфері, було з'ясовано конкретний перелік таких осіб. Оцінюючи цей перелік та справи про адміністративні правопорушення, що ними розглядаються, у роботі зроблено висновок про те, що у більшості випадків особи, які вчинили адміністративні правопорушення стосовно забезпечення права на доступ до публічної інформації в екологічній сфері, знаходяться із особами, які розглядають вказані справи, у службовому підпорядкуванні, що здебільшого не може не впливати на об'єктивність та неупередженість розгляду справи та винесеного рішення, а отже, і на належне забезпечення права на доступ до публічної інформації в екологічній сфері в цілому.

Водночас, проведений аналіз засвідчив відсутність узгодженості норм КУпАП у частині визначення осіб для складання протоколів про адміністративні правопорушення стосовно забезпечення права на доступ до публічної інформації в екологічній сфері. А саме, з одного боку – відсутність у чинному законодавстві положень щодо визначення уповноважених осіб на складання протоколів про зазначені адміністративні правопорушення (крім адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 914 КУпАП), а з іншого – відсутність норм, які б виключали необхідність складання протоколів про адміністративні правопорушення у даній категорії. На нашу думку, вказане питання також потребує детального опрацювання та урегулювання у чинному законодавстві України. Зазначені проблеми, з нашої точки зору, зумовлюють потребу в удосконаленні організаційно-правових норм, як підстав адміністративної відповідальності за порушення права на доступ до публічної інформації в екологічній сфері.

У роботі усвідомлено, що відносини стосовно доступу особи до публічної інформації, у тому числі в екологічній сфері, на даний час знаходяться на етапі розвитку та, як наслідок, потребують подальшого вивчення та якісного правового регулювання. Проведені дослідження показали, що подальшого удосконалення потребує й інститут адміністративної відповідальності за порушення права на доступ до публічної інформації в екологічній сфері. З метою посилення відповідальності за порушення права на доступ до публічної інформації, у тому числі в

екологічній сфері, до Верховної Ради України було внесено проект Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо посилення державного контролю за дотриманням права на доступ до публічної інформації, захист персональних даних та звернення громадян» [14], а також проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у сфері доступу до публічної інформації щодо вдосконалення їх окремих положень» [15]. Аналіз зазначених законопроектів дозволив переконатися у корисності внесення запропонованих змін (що стосувалися: строків накладання адміністративних стягнень; особливостей ознайомлення посадових осіб, що вчинили адміністративне правопорушення, з протоколом про це правопорушення; створення державного органу контролю за додержанням права на доступ до публічної інформації). Вважаємо, що впровадження запропонованих змін до законодавства України в цілому позитивно вплине на реалізацію та захист права на доступ до публічної інформації, у тому числі, в екологічній сфері.

Висновки. Таким чином, у роботі, у контексті організаційно-правового механізму захисту права особи на доступ до публічної інформації в екологічній сфері, визначено ознаки, завдання, нормативно-правові підстави та заходи адміністративної відповідальності за порушення зазначеного права. Водночас запропоновано певні зміни та уточнення положень КУпАП задля удосконалення відповідної адміністративної відповідальності. Вважаємо, що подальші наукові дослідження мають бути спрямовані на подальше удосконалення юридичних підстав адміністративної відповідальності за порушення права особи на доступ до публічної інформації в екологічній сфері.

Список використаних джерел:

1. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 31 січня 2011 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>.
2. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: підручник / О.Ф. Скакун. – Харків: Консум, 2001. – 656 с.
3. Кельман М.С. Теорія права: навчальний посібник / М.С. Кельман. – Тернопіль: Поліграфіст, 1998. – 382 с.
4. Бахрах Д.Н. Административное право России: учебник для вузов / Д.Н. Бахрах. – М.: издательство «Норма», 2002. – 640 с.
5. Павленко Д.В. Адміністративна відповідальність суб'єктів надання публічних послуг в аграрному секторі економіки України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Д.В. Павленко – Київ, 2014. – 245 с.
6. Гиренко І.В. Правові основи екологічної політики України. Розділ 33 // А.І. Берлач, Л.О. Бондар та інші. Екологічне право України: навчальний посібник для студентів вищих юридичних навчальних закладів зі спеціальності «Правознавство» / За ред. проф. В.І. Курило – К.: Алерта, 2015. – 618 с.
7. Алексеев С.С. Проблемы теории права // Курс лекций в двух томах / С.С. Алексеев. – Т. 1. – Свердловск, 1972. – 396 с.
8. Венгеров А.Б. Теория государства и права: учебник для юридических вузов // 3-е изд. / А.В. Венгеров. – М.: Юриспруденция, 2000. – 528 с.
9. Теория государства и права: курс лекций / За ред. А.В. Демина. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pravoznavec.com.ua/books/165/12081/17/#chapter>.
10. Адміністративне право України. Академічний курс: підруч. у двох томах / Ред. кол.: В.Б.Авер'янов та ін. – Т. 1. – К.: Юридична думка, 2007. – 592 с.
11. Колпаков В.К. Адміністративне право України: підручник / В.К. Колпаков, О.В. Кузьменко. – К.: ЮрінкомІнтер, 2003. – 544 с.
12. Курило В.І. Адміністративні правочини у сільському господарстві України: сучасна парадигма: монографія / За заг. ред. В.К. Шкарупи. – К.: Магістр – XXI сторіччя, 2007. – 312 с.
13. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07 грудня 1984 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

14. Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо посилення державного контролю за дотриманням права на доступ до публічної інформації, захист персональних даних та звернення громадян: проект Закону України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55526.

15. Про внесення змін до деяких законів України у сфері доступу до публічної інформації щодо вдосконалення їх окремих положень: проект Закону України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55238.

ШЕСТАК В. С.,

доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри правознавства
(Бердянський державний
педагогічний університет)

УДК [37.00:001]477:316.42:34

ОСВІТНИЙ ТА НАУКОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ТЕНДЕНЦІЙ І ВИКЛИКІВ ЧАСУ (ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ)

В умовах загальносвітових глобалізаційних процесів спроможність протистояти сучасним викликам часу істотно залежить від освітнього й наукового потенціалу держави. На підставі проведеного дослідження визначаються перспективи його вдосконалення та пропонуються відповідні зміни до деяких законів України.

Ключові слова: держава, право, глобалізація, освіта, наука, потенціал, освітня й наукова діяльність.

В условиях общих мировых глобализационных процессов способность противостоять современным вызовам времени существенно зависит от образовательного и научного потенциала страны. На основании проведенного исследования определяются перспективы его совершенствования и предлагаются соответствующие изменения в некоторые законы Украины.

Ключевые слова: государство, право, глобализация, образование, наука, потенциал, образовательная и научная деятельность.

In the context of globalization processes of the world's ability to confront the challenges of the modern time essentially depends on the educational and scientific potential of the country. Based on the study are determined by the prospects for its improvement and proposes appropriate changes to some laws of Ukraine.

Key words: state, right, globalization, education, science, potential, educational and scientific activity.

Вступ. Стан розвитку людської цивілізації на межі ХХ – ХХІ ст. цілком можна визначити як такий, що характеризується посиленням загальносвітових процесів глобалізації й інформатизації, прискоренням розвитку науково-технічного прогресу за рахунок високих

